

Regeringens proposition

2008/09:49

Utvidgning av insättningsgarantin

Prop.
2008/09:49

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 oktober 2008.

Fredrik Reinfeldt

Mats Odell
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den svenska insättningsgarantin från och med i dag utvidgas till att omfatta fler bankkonton än enligt gällande regler. Förslaget innebär att inte bara transaktionskonton utan även sparkonton omfattas. I dag omfattas sparkonton av insättningsgarantin bara under vissa förutsättningar. Regeringen föreslår också att medel som har satts in på ett konto inte behöver vara nominellt bestämda för att omfattas av garantin. Detta innebär t.ex. att garantin – till skillnad från gällande rätt – omfattar även konton vars behållning varierar med rådande marknadsräntor. Regeringen föreslår vidare att ersättningsrätten enligt garantin ska dubbleras. Det betyder att den höjs från 250 000 kronor till 500 000 kronor.

I propositionen föreslås också en särskild lag enligt vilken regeringen, under vissa särskilda förutsättningar, får ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige, ska få ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt det system för garanti av insättningar som gäller i institutets hemland. Utbetalningar till följd av en sådan garanti föreslås behandlas skattemässigt på samma sätt som utbetalningar enligt lagen om insättningsgaranti.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.....	5
2.3	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Bakgrund.....	8
5	Insättningsgarantin utvidgas.....	11
5.1	Insättningsgarantin utvidgas till alla konton för inlåning.....	11
5.2	Ersättningsbeloppet för insättningsgarantin.....	12
6	Utländska instituts filialer i Sverige.....	14
7	Ekonomiska konsekvenser.....	16
8	Författningskommentar.....	17
8.1	Förslag till lag om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige.....	17
8.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.....	17
8.3	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	18
	Bilaga 1 Förteckning över remissinstanserna.....	19
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 oktober 2008.....	20

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige,

2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,

3. antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),

4. antar regeringens förslag att för 2008 under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., uppföra ett nytt ramanslag, 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.*, och på anslaget anvisa 1 000 000 kronor (avsnitt 6),

5. bemyndigar regeringen att för 2008 besluta att det under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. uppförda ramanslaget 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.* får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden (avsnitt 6),

6. bemyndigar regeringen att under 2008 för det under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. uppförda anslaget 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.* ikläda staten ekonomiska förpliktelser som medför behov av framtida anslag efter 2008 (avsnitt 6).

Regeringen föreslår vidare att riksdagen beslutar om att förkorta motionstiden till 6 dagar.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige får ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt systemet för garanti av insättningar i institutets hemland, om det finns risk för att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och en bristande uppfyllelse bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet.

Med ett utländskt institut avses ett utländskt bankföretag, ett utländskt kreditföretag och ett utländskt värdepappersföretag, om de har tillstånd att ta emot kunders medel på konto.

2 § Om det finns synnerliga skäl får regeringen avvika från vad som föreskrivs om avgifter i 15 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

Prop. 2008/09:49

Härigenom föreskrivs att 2 och 4 §§ lagen (1995:1571) om insättningsgaranti ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag betyder

1. *institut*: en svensk bank, ett utländskt bankföretag, ett svenskt kreditmarknadsföretag, ett utländskt kreditföretag samt ett svenskt värdepappersbolag och ett utländskt värdepappersföretag, om de har tillstånd att ta emot kunders medel på konto,

2. *insättare*: den som har en insättning i ett institut,

3. *insättning*: *nominellt* bestämda tillgodohavanden som är tillgängliga för insättaren med kort varsel,

3. *insättning*: *tillgodohavande*

som avser inlåning på konto,

4. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och

5. *garantimyndigheten*: den myndighet som handlägger frågor om insättningsgarantin.

4 §²

Om en insättning omfattas av garantin, har insättaren rätt till ersättning motsvarande dels insättningens belopp, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätt inträder.

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i institutets konkurs för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får dock uppgå till sammanlagt högst 250 000 kronor för varje institut.

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i institutets konkurs för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får dock uppgå till sammanlagt högst 500 000 kronor för varje institut.

1. Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

2. Lagen ska dock tillämpas för tid från och med den 6 oktober 2008. Den ska inte tillämpas för fall där rätten till ersättning har inträtt före detta datum.

¹ Senaste lydelse 2007:1433.

² Senaste lydelse 2000:95.

Häri genom föreskrivs att 8 kap. 22 § och 55 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.
22 §

Försäkringsersättningar och andra ersättningar för skada eller liknande på tillgångar är skattefria. Detta gäller dock inte till den del

– ersättningen avser tillgångar i näringsverksamhet eller på något annat sätt avser en inkomst eller en utgift i näringsverksamhet, eller

– ersättningen betalas ut på grund av insättningsgaranti, investerarskydd eller försäkring enligt 55 kap. och avser ersättning för ränta eller för finansiella instrument.

– ersättningen betalas ut på grund av insättningsgaranti, *garanti till insättare*, investerarskydd eller försäkring enligt 55 kap. och avser ersättning för ränta eller för finansiella instrument.

I 45 kap. 26 § finns bestämmelser om att sådana belopp som avses i första stycket i vissa fall beaktas vid beräkning av kapitalvinst på fastighet.

55 kap.
2 §¹

Ersättning som betalas ut av garantimyndigheten enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti anses utbetald av det institut där insättningen gjorts.

Ersättning som betalas ut av garantimyndigheten enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti *eller ersättning som betalas ut på grund av en garanti till insättare som ställts ut med stöd av lagen (2008:000) om statliga garantier till insättare i utländska institut filialer i Sverige*, anses utbetald av det institut där insättningen gjorts.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 2007:1449.

I denna proposition föreslås att riksdagen antar en lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Till grund för lagstiftningsärendet ligger betänkandet från Insättningsgarantiutredningen ”Reformerat system för insättningsgaranti” (SOU 2005:16). Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (dnr Fi2005/1477).

I propositionen föreslås vidare en ny lag som gör det möjligt för regeringen att betala ut ersättning för belopp som inte har betalats ut enligt utländska system för garanti av insättningar. Utbetalningar till följd av en sådan garanti föreslås behandlas skattemässigt på samma sätt som utbetalningar enligt lagen om insättningsgaranti.

I samband med utarbetandet av denna proposition har synpunkter inhämtats från Riksbanken, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen och Skatteverket.

Det är viktigt att de lagändringar som föreslås kan börja tillämpas så snart som möjligt. Det föreslås därför att lagarna ska träda i kraft dagen efter den dag då de kommit ut från trycket i Svensk författningssamling. Lagen om ändring i lagen om insättningsgaranti ska dock tillämpas för tid från och med den 6 oktober 2008. Av detta skäl finns det anledning för riksdagen att besluta om förkortad motionstid för följdmotioner till propositionen.

Inhämtande av yttrande från Lagrådet

De lagar som föreslås faller inom det område som Lagrådet enligt 8 kap. 18 § regeringsformen bör yttra sig över. Ett inhämtande av yttrande från Lagrådet skulle dock fördröja behandlingen av lagstiftningsfrågan så att avsevärt men skulle uppkomma.

Det svenska banksystemet levde under stabila och hårt reglerade förhållanden under i stort sett hela efterkrigstiden fram till mitten av 1980-talet. I konsekvens av detta blev det för svensk del aldrig aktuellt att införa någon särskild ordning för garanti för insättarnas medel i bank. Allmänhetens bankinlåning betraktades som helt trygg. Av olika skäl kom emellertid sådana garantisystem att införas i flera andra länder där erfarenheterna delvis var annorlunda.

Planer på att utforma ett insättningsgarantisystem fanns i början av 1990-talet men fick läggas åt sidan till förmån för hanteringen av den svenska bankkrisen. Bankkrisen visade på behovet av att även i Sverige införa ett system som bestående stärker konsumentskyddet på det finansiella området sedan det svenska bankstödet avvecklades vid halvårsskiftet 1996. Arbetet med ett svenskt insättningsgarantisystem återupptogs därför.

Ett annat och mer tvingande skäl för Sverige att införa ett insättningsgarantisystem var att denna fråga finns reglerad inom EU i ett särskilt direktiv från 1994 (Europaparlamentets och rådets direktiv [94/19/EG] av den 30 maj om system för garanti av insättningar, insättningsgarantidirektivet). Behovet av reglering inom EU på detta område har sitt ursprung i principen om en enda auktorisation av kreditinstitut med åtföljande etableringsfrihet inom EES-området. När banker får etablera filialer i andra länder, och därigenom bidra till ökad konkurrens och effektivitet, har det ansetts viktigt att en gemensam lägsta nivå för insättarnas skydd införs. En insättningsgaranti ansågs vara lika nödvändig som tillsynsregler vid genomförandet av den gemensamma bankmarknaden.

Insättningsgarantidirektivet innehåller endast minimiregler. Kraven på införlivande av direktivets bestämmelser med den nationella lagstiftningen är begränsade till ersättningssystemens huvudkomponenter, såsom systemens omfattning och ersättningsnivå, världandets behandling av filialer till kreditinstitut från andra medlemsstater och tredje land samt formerna för framställande av krav på och utbetalning av ersättning. Medlemsstaterna har stor frihet att utforma sina ersättningssystem utifrån nationellt betingade förhållanden. Det står varje medlemsstat fritt att t.ex. utforma garantisystem som är mer omfattande än vad som anges i direktivet.

I direktivet finns inga bestämmelser om hur ersättningssystemen ska administreras, hur finansieringen av systemen ska ske (annat än att de i princip ska finansieras av berörda kreditinstitut) eller om avveckling och rekonstruktion av kreditinstitut i kris. Någon fullständig harmonisering av de olika medlemsstaternas nationella system innebär direktivet således inte. Insättningsgarantidirektivet tillämpas genom EES-avtalet även på Island, Liechtenstein och Norge. Inom EU pågår en översyn av insättningsgarantidirektivet.

Insättningsgarantin infördes i Sverige den 1 januari 1996 genom lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Nedan lämnas en beskrivning av de bestämmelser som gäller i dag.

Insättningsgarantin är ett obligatoriskt garantisystem i offentlig regi. Den myndighet som har till uppgift att handlägga frågor om insättningsgarantin är garantimyndigheten. Garantimyndigheten har inga tillsynsuppgifter. Av förordningen (2007:1477) med instruktion för Riksgäldskontoret, framgår att Riksgäldskontoret är garantimyndighet enligt lagen om insättningsgaranti.

Vilka institut tar emot tillgångar som omfattas av garantierna?

Insättningsgarantin skyddar insättningar hos banker och vissa värdepappersföretag som har Finansinspektionens tillstånd att ta emot kunders medel på konto. Från och med den 1 juli 2004 omfattas även insättningar hos kreditmarknadsföretag. På motsvarande sätt gäller garantin för insättningar som finns hos dessa instituts filialer i ett annat EES-land (detta är ett uttryck för den hemlandsprincip som gäller enligt insättningsgarantidirektivet).

Garantimyndigheten kan besluta att tillgångar som finns hos ett svenskt instituts filial i ett land utanför EES-området ska omfattas av den svenska insättningsgarantin. Under vissa förutsättningar kan myndigheten även besluta att tillgångar hos ett utländskt instituts filial i Sverige ska omfattas av insättningsgarantin. I sådana fall av frivillig anslutning (s.k. topping-up) kompletteras den garanti som erbjuds i hemlandet av den svenska (generösare) garantin. Om garantin i det utländska institutets hemland däremot inte skyddar tillgångar hos filialer utomlands, är det en verksamhetsförutsättning för filialen att den i Sverige omfattas av någon av eller båda garantierna.

Vilka tillgångar skyddas?

En förutsättning för att en insättning ska omfattas av insättningsgarantin är att den är nominellt bestämd och tillgänglig för insättaren med kort varsel, dvs. inte har en uppsägningstid som överstiger en månad. Om insättaren har rätt att när som helst ta ut pengarna mot en uttagsavgift, omfattas kontot som regel av garantin även om uppsägningstiden är längre än en månad. Insättningsgarantin omfattar de flesta vanliga transaktions- och sparkonton. Vissa konton omfattas däremot inte. Det gäller bl.a. insättningar inom ramen för det individuella pensionssparandet (IPS).

Vem skyddas?

Insättningsgarantin omfattar alla som har insättningar hos ett institut som omfattas av garantin. Det kan vara en fysisk eller juridisk person. Ett undantag finns dock. Sådana institut som tar emot insättningar som omfattas av garantin kan inte själva få ersättning i händelse av att ett annat institut där institutets insättningar finns försatts i konkurs.

Vilken omfattning har skyddet?

Den maximala ersättningsnivån är 250 000 kronor per kund och institut. Hela ersättningen under denna maximigräns betalas ut. Självrisk tas inte ut. En insättare har rätt till ersättning motsvarande insättningens belopp samt upplupen ränta fram till konkursbeslutet (se nedan). Ersättningen bestäms utan att hänsyn tas till de skulder som insättaren kan ha till institutet. Kvittning sker alltså inte.

Vad utlöser garantin?

Infriandet av insättningsgarantin förutsätter att ett institut som omfattas av garantin försätts i konkurs. Garantimyndigheten ska betala ut ersättning till berörda insättare snarast möjligt och senast tre månader efter konkursbeslutet. När utbetalning av ersättning har skett, träder staten in i insättarens ställe mot institutet med företrädesrätt framför insättaren intill det utgivna beloppet.

Garantimyndigheten har i vissa fall rätt att återkräva ersättning som betalats ut felaktigt eller med för stora belopp på grund av att insättaren lämnat felaktiga uppgifter.

Hur hanteras ett ersättningsfall?

Hantering av ett ersättningsfall sker i nära samarbete mellan konkursförvaltaren och garantimyndigheten. Konkursförvaltaren ska bistå myndigheten vid ett ersättningsfall, t.ex. genom att lämna uppgifter om de insättare och investerare som har rätt till ersättning. En insättare som vill ha ersättning från insättningsgarantin behöver inte ansöka om att få ersättning från garantin. Garantimyndigheten kommer att underrätta berörda insättare och betala ut ersättning utifrån det underlag som myndigheten får från konkursförvaltaren.

5.1 Insättningsgarantin utvidgas till alla konton för inlåning

Regeringens förslag: Insättningsgarantin utvidgas till att omfatta tillgodohavanden som avser inlåning på konto.

Utredningens förslag: Insättningsdefinitionen bör omfatta insättningar som är nominellt bestämda och tillgängliga med kort varsel. Insättningar med en uppsägningstid överstigande 30 dagar som är tillgängliga under förutsättning att insättaren betalar en uttagsavgift bör inte omfattas av insättningsdefinitionen.

Remissinstanserna: *Insättningsgarantinämnden, Ekonomistyrningsverket, Konsumentverket, Kammarkollegiet, Svenskt Näringsliv och Företagarna* anser att det är fel att snäva in insättningsdefinitionen. *Statskontoret* avstyrker förslaget i avvaktan på en mer djupgående analys av vilka konkurrensmässiga konsekvenser förslaget får för den svenska banknäringen. De övriga remissinstanserna tillstyrker förslaget, lämnar det utan erinran eller lämnar inga synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande rätt avses med insättning nominellt bestämda tillgodohavanden som är tillgängliga för insättaren med kort varsel. Begreppet insättningar avser den typ av tillgodohavanden hos ett institut som kan grunda rätt till ersättning från garantin. Av förarbetena till bestämmelsen (prop. 1995/96:60 s. 120) framgår att insättningar på konto vars behållning varierar med rådande marknadsräntor på grund av att insättningen löper med fast ränta under en bestämd period inte kan sägas vara nominellt bestämda. Kännetecknande för en insättning som är nominellt bestämd är att behållningen på kontot vid ett uttag av medlen alltid är minst lika stor en viss dag som den var den föregående dagen, oberoende av variationer i det allmänna ränteläget. För att omfattas av garantin får en insättning inte heller ha en uppsägningstid som överstiger 30 dagar.

Under vissa förutsättningar kan konton som har en längre uppsägningstid än 30 dagar men som ändå kan disponeras av insättaren, om än till en kostnad i form av uttagsavgifter, omfattas av garantin.

Sparkonton i bank till fast ränta där beloppet är bundet en viss period, dvs. uttag kan inte göras före periodens utgång, uppfyller inte kriteriet att vara tillgänglig med kort varsel. Även om dessa konton är förenade med rätt till förtidslösen ska de enligt gällande ordning inte omfattas av garantin om insättningen löper till fast ränta och aktuell kontobehållning vid "förtida" uttag beror av förändringar i marknadsräntorna. Bankcertifikat är också en form av insättning i bank som har fast ränta som inte omfattas.

I betänkandet *Reformerat system för insättningsgarantin* föreslår utredningen att insättningsgarantidefinitionen ska snävas in så att bundna insättningar helt faller utanför garantin. Skälet för detta är att den nuvarande definitionen orsakat tillämpningsproblem i frågan om bunden inlåning som är tillgänglig under förutsättning att insättaren betalar en uttagsavgift.

Regeringen delar utredningens uppfattning att insättningsgaranti-definitionen behöver förtydligas. Som några remissinstanser påpekat är det viktigt att det klart och tydligt framgår för konsumenten vilka insättningar som omfattas av garantin. Många enskilda uppfattar säkerligen allt sparande i bank som lika säkert, oavsett om medlen är bundna eller inte.

Den senare tidens utveckling på de finansiella marknaderna har också utvisat att den nuvarande regleringen inte har tagit tillräckligt stor hänsyn till insättningsgarantins systembevarande roll. För att insättare ska ha tilltro till systemet är det viktigt att regleringen är tydlig och begriplig. Regeringen anser därför att det är viktigt att undanröja de otydligheter som är förknippade med det nuvarande systemet.

Enligt regeringens mening bör emellertid det svenska insättningsgarantibegreppet inte bara klargöras. Det bör också ges en definition som ansluter närmare till motsvarande definition i andra EES-länder. Som t.ex. Kammarkollegiet anfört har utredningen inte i tillräcklig omfattning beaktat hur insättningsbegreppet definierats av andra länder inom EES.

Med de utgångspunkter som redovisats i det föregående föreslår regeringen en ny insättningsdefinition. Begreppet insättning bör enligt regeringens mening omfatta alla tillgodohavanden som avser inlåning på konto, oavsett om medlen finns på ett transaktionskonto eller inte och oavsett om beloppen är nominellt bestämda eller inte.

Mot detta kan invändas att konkurrensen på kapitalmarknaden snedvrids eftersom insättningar på konton med bunden ränta får bättre skydd än sparande i vissa likartade värdepapper som bankcertifikat. Regeringen bedömer dock inte att detta utgör skäl för att inte utvidga insättningsgarantin på det sätt som föreslås i det föregående.

Den Europeiska kommissionen avser att senast våren 2009 föreslå ändringar i insättningsgarantidirektivet. Förslaget kommer sannolikt att innebära en översyn av såväl insättningsdefinitionen som insättningsbeloppet (se nedan). Den svenska insättningsgarantin kommer att bli föremål för en ny översyn senast i samband med dessa ändringar.

Begreppet insättning omfattar inte inlåning inom ramen för individuellt pensionssparande (IPS), annat pensionssparande eller försäkrings-sparande. I dessa och i andra avseenden kan det dock bli aktuellt att i samband med ovan nämnda översynen se över vilka typer av insättningar som insättningsgarantin ska omfatta.

5.2 Ersättningsbeloppet för insättningsgarantin

Regeringens förslag: Ersättningsbeloppet för insättningsgarantin höjs till 500 000 kronor.

Utredningens förslag: Ersättningsnivån om 250 000 kronor ska kvarstå oförändrad.

Remissinstanserna: *Insättningsgarantinämnden, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och Fondbolagens förening* tillstyrker utredningens förslag. *Konkurrensverket* anser att det är ett problem ur konkurrenssynpunkt att ersättningsnivåerna varierar så

mycket mellan olika länder. De övriga remissinstanserna lämnar inte några synpunkter på utredningens förslag Prop. 2008/09:49

Skälen för regeringens förslag: Om en insättning omfattas av garantin, kan det för varje insättare utgå en ersättning som uppgår till högst 250 000 kronor (ca 27 000 euro) per institut. Insättningsgarantiutredningen anser att den ersättningsnivån ger ett tillräckligt gott skydd.

Den svenska insättningsgarantin har varit oförändrad sedan införandet 1996. Utgångspunkten har varit att garantin inte ska vara väsentligt högre än den minsta nivå som direktivet föreskriver. Sverige delar denna relativt låga nivå med åtskilliga EU-länder men flera länder har också valt högre nivåer. Till bilden hör att under senare tid har beloppen i vissa länder också höjts som följd av den finansiella oron.

Ett huvudsyfte med att höja ersättningsnivån för den svenska garantin är att minska hushållens och småföretags uttag och omplaceringar och därigenom generellt bidra till ökad stabilitet. Det är också en fördel om det stabilare bundna kontosparandet också omfattas. Med en bredare kontodefinition finns också skäl att höja det garanterade beloppet.

Regeringen är medveten om att flertalet sparare inte behöver en beloppshöjning för att skydda sitt kontosparande. Inlåningsstrukturen är emellertid sådan att relativt stora belopp återfinns på konton med mer än 250 000 kronor. Kan uttag från sådana konton stävjas ökar stabiliteten i inlåningssystemet generellt, vilket regeringen anser är viktigt. Det är således såväl stabilitets- som konsumentskäl som föranleder en höjning. Därvid bedöms 500 000 kronor vara ett lämpligt belopp som ger en stark signal till hushållen och andra sparare att de kan känna trygghet och förtroende för sin kontoinlåning.

Regeringens förslag: Regeringen får, under vissa förutsättningar ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige, får ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt systemet för garanti av insättningar i institutets hemland. Endast om synnerliga skäl föreligger får en avgiftsfri garanti utfärdas. Bestämmelser om detta tas in i en ny lag.

Ett nytt ramanslag, 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.*, uppförs under utgiftsområde 26 Statsskuldsträntor m.m. för budgetåret 2008 på 1 000 000 kronor. Regeringen bemyndigas att överskrida anslaget om detta behövs för att fullgöra statens betalningsåtaganden. Vidare bemyndigas regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser som medför behov av framtida anslag efter 2008.

Utbetalningar till följd av garantin föreslås behandlas skattemässigt på samma sätt som utbetalningar enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

Skälen för regeringens förslag: Insättningar i en svensk filial till ett utländskt institut omfattas av insättningsgarantin i institutets hemland. Under vissa förutsättningar kan garantimyndigheten, dvs. Riksgäldskontoret, besluta att insättningar hos ett utländskt instituts filial i Sverige som omfattas av en mindre generös garanti ska omfattas av den svenska insättningsgarantin. Vad som täcks av den svenska respektive den utländska garantin beror då på lagens tillämpningsområde och det garanterade beloppet.

Förhållandet mellan de båda systemen är komplicerat. Något förenklat kan sägas att den svenska garantin är begränsad till skillnaden mellan det belopp som maximalt garanteras av det utländska systemet och det belopp som garanteras av det svenska systemet. Det gäller även om någon ersättning inte betalas ut av det utländska systemet.

Systemets uppbyggnad har väckt frågan om hur regeringen ska agera om ett utländskt insättningsgarantisystem i en sådan situation inte förmår att betala ut ersättning till alla insättare som omfattas av det utländska systemet. För att skydda insättarna och för att motverka störningar i det finansiella systemet, anser regeringen att det är befogat att ge regeringen möjlighet att vidta åtgärder. Regeringen bör i lag bemyndigas att, om det finns risk för att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och en bristande uppfyllelse bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet, ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige, ska få ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt systemet för garanti av insättningar i institutets hemland.

Som framgår av avsnitt 7 är det inte möjligt att med någon grad av exakthet ange vad kostnaderna för en sådan garanti kan komma att uppgå till. Några beloppsbegränsningar bör därför inte tas in i lagen.

Enligt 15 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska vid utfärdande av garantier en särskild avgift tas ut, vars storlek ska motsvara statens ekonomiska risk och övriga kostnader för åtagandet, om inte riksdagen

för ett visst fall beslutar annat. Även om utgångspunkten när det gäller garantier av nu aktuellt slag bör vara att en avgift ska erläggas, kan det inte uteslutas att det i en situation som denna inte går att ta ut en garantiavgift. När en garanti av det slag som nu diskuteras aktualiseras, torde som regel institutet ha fått sitt tillstånd återkallat i hemlandet. Institutet lär då i flertalet fall ha ett begränsat intresse av en svensk garanti. Med hänsyn härtill, och då mycket talar för att det kan uppkomma situationer då det saknas tid att inhämta riksdagens bemyndigande, bör en särskild bestämmelse införas i lagen som möjliggör för regeringen att, utan hinder av regleringen i lagen om statsbudgeten, besluta om att utfärda avgiftsfria garantier. Det bör i lagen uttryckas som ett krav på att synnerliga skäl ska föreligga för att beslut ska tas om en garanti utan följande avgiftsuttag.

Villkor för att ersättning betalas ut från den svenska staten bör kunna utformas så att staten träder in i insättarens rätt mot institutet med företrädesrätt framför insättaren intill det utgivna beloppet. Vid utdelning i institutets konkurs bör alltså statens regressfordran tillförsäkras företräde framför investerarens eventuella restfordran.

Om svenska staten inte får utdelning som motsvarar det av den svenska staten utbetalade beloppet vid utdelning i institutets konkurs, bör regeringen verka för att nå ett avtal med det aktuella landet. Av ett sådant avtal bör det framgå att ett belopp motsvarande det som utgått från utgiftsområde 26, ska föras till den svenska statsbudgeten.

De garantier som kommer i fråga kan innebära olika konsekvenser för staten. För de åtgärder som staten kan behöva vidta bör ett nytt anslag föras upp på statsbudgeten. Regeringen föreslår därför att ett ramanslag förs upp under utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. benämnt 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.* Anslaget bör få användas för samtliga de åtgärder som anses nödvändiga att vidta med anledning av bemyndigandet att utfärda statliga garantier för vissa utländska instituts insättningar.

I och med att omfattningen av de nödvändiga stödåtgärderna inte kan förutses anser regeringen att det nya anslaget bör föras upp med ett formellt belopp om 1 000 000 kronor. Regeringen bör också ges ett bemyndigande att överskrida anslaget.

Det kan inte uteslutas att regeringen behöver vidta åtgärder som medför ekonomiska förpliktelser för framtiden. Mot denna bakgrund bör därför regeringen ges ett bemyndigande att ikläda staten ekonomiska förpliktelser som medför behov av framtida anslag efter 2008.

Avsikten är att det bemyndigande som regeringen ges i fråga om statliga garantier till utländska instituts filialer i Sverige ska vara av permanent karaktär. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen med förslag om ändrade anslag för 2009.

För att eventuella utbetalningar till följd av garantin skattemässigt ska kunna hanteras på det sätt som nu gäller utbetalningar av ersättning enligt lagen om insättningsgaranti föreslås ett tillägg till bestämmelserna om ersättning på grund av insättningsgaranti i 55 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229). Ersättning som betalas ut med stöd av en utställd garanti enligt den nya lagen kommer därmed skattemässigt att behandlas på samma sätt som ersättning som betalas ut enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

Ändringar i lagen om insättningsgaranti

I det föregående har regeringen föreslagit att insättningsgarantin ska utvidgas till att omfatta fler konton och ett högre belopp. Uppgifter från den 31 december 2007 anger en garanterad insättningsvolym enligt dagens regler på 639 miljarder kronor. Vilken ökning av totalt garanterad inlåning som nu aktuellt förslag skulle innebära är svårt att bedöma. Närmare underlag finns inte att tillgå. Uppgifter från Insättningsgarantiutredningen år 2002 indikerar att en betydande del av inlåningen återfinns på konton med saldo större än 250 000 kronor. Det uppskattas att behållningar över taket utgör ca 30 procent av den samlade insättningsvolymen. Antas hälften av dessa ligga i intervallet 250 000–500 000 kr innebär det således ca 15 procents ökning av det totala garantiåtagandet eller närmare 100 miljarder kronor mer. Effekten av utvidgningen till att omfatta alla typer av konton gör att garantiåtagandet kommer att öka ytterligare.

Utvidgningens eventuella påverkan på avgifterna till insättningsgarantin kan närmare behöva övervägas. Tills vidare avses inga förändringar ske. Frågan om insättningsgarantiavgiftens konstruktion avses behandlas senare i höst.

En garanti för insättare i svenska filialer till ett utländskt institut

Propositionens förslag innebär även att regeringen – om det finns risk för att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och en bristande uppfyllelse bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet – får ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige får ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt system för garanti för insättningar i institutets hemland. Det finns i dag ett begränsat antal sådana utländska filialer på den svenska marknaden. Utifrån omfattningen av garanterade insättningar i dessa institut i dag kan det svenska åtagandet bedömas öka i och med förslagen. Till bilden hör viss osäkerhet om sådana filialer vid ett explicit svenskt åtagande skulle kunna höja inlåningsräntorna för att locka till sig inlåning och därmed höja den potentiella svenska kostnaden. En annan faktor som kan bli av betydelse för eventuella framtida kostnader är möjligheten att förhandla fram återkrav från berörda nationella garantisystem i ett senare skede då situationen stabiliserats.

Sammantaget är det inte möjligt att närmare bedöma eventuella kostnader för staten av åtagandet.

Tillämpningen av den nya lagen kan således medföra att utgifter uppstår på det föreslagna anslaget 1:5 *Garantier för vissa utländska instituts insättningar m.m.* Om åtgärder vidtas kommer statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande, och statsskulden att påverkas. Enligt förslaget förs anslaget upp under utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. som inte omfattas av utgiftstaket. Därmed påverkas inte heller budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan de sammanlagda takbegränsade utgifterna och utgiftstaket.

8.1 Förslag till lag om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige

1 §

Paragrafens *första stycke* innehåller ett bemyndigande för regeringen att ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige, får ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut enligt ett utländskt garantisystem. Regeringen får dock ställa ut garantier bara om de i lagen angivna förutsättningarna föreligger. Som regel torde en sådan garanti bli aktuell först när regeringen bedömer att garantisystemet i institutets hemland inte kan uppfylla sina åtaganden. Av bestämmelsens utformning framgår att den får tillämpas även om den situation som aktualiserar garantin har uppkommit före lagens ikraftträdande.

I *andra stycket* finns en definition av utländskt institut.

2 §

Enligt paragrafen får regeringen avvika från vad som föreskrivs i 15 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Av bestämmelsen följer att regeringen, om det finns synnerliga skäl, kan avstå från att ta ut en avgift för den garanti som utfärdas (se avsnitt 6).

8.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti

2 §

I paragrafens *tredje punkt* föreslås en ny definition av insättning.

Ändringen innebär att kravet på att de tillgodohavanden för att omfattas av garantin ska vara ”tillgängliga för insättaren med kort varsel” utmönstrats. Den ändringen innebär att inte bara transaktionskonton utan även sparkonton omfattas av garantin. Insättningsgarantin kommer alltså att gälla dels för sparkonton som är förenade med en uttagsrätt mot en viss avgift, dels för sparkonton där sådana förtidsuttag inte är möjliga.

Till detta kommer att de medel som har satts in inte behöver vara ”nominellt bestämda”. Av detta följer att garantin – till skillnad från gällande rätt – omfattar även konton vars behållning varierar med rådande marknadsräntor på grund av att insättningen löper med fast ränta under en bestämd period.

Begreppet tillgodohavanden som avser inlåning på konto används för att skilja denna typ av tillgodohavanden från andra tillgodohavanden, t.ex. på fondkonton. Utöver vad som har anförts i det föregående är dock inte någon ändring av gällande rätt avsedd. Definitionen av insättning ska alltså även omfatta tillgodohavanden som inte finns placerade på

kundens konton, exempelvis under en övergångstid i samband med någon transaktion.

Prop. 2008/09:49

4 §

I paragrafens *andra stycke* fördubblas det ersättningsgilla beloppet, från 250 000 kronor till 500 000 kronor.

8.3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

8 kap.

22 §

Ändringen i *första stycket* är en konsekvens av den ändring som görs i 55 kap. 2 §. Med att ersättning betalas ut på grund av "garanti till insättare" avses alltså ersättning som betalas ut på grund av en garanti till insättare som ställts ut med stöd av lagen (2008:000) om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige.

55 kap.

2 §

Paragrafen kompletteras så att den även omfattar ersättning som betalas ut på grund av en garanti som utställts med stöd av lagen om statliga garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige. Utbetalningar till följd av garantier enligt nämnda lag föreslås således behandlas skattemässigt på samma sätt som utbetalningar enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2008/09:49
Bilaga 1

Sveriges Riksbank, Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret, Insättningsgarantinämnden, Exportkreditnämnden, Statens Bostadskreditnämnd, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA), Ekonomistyrningsverket, Konsumentverket, Konkursverket, Statskontoret, Kammarkollegiet, Svenska Bankföreningen, Fristående Sparbankers Riksförbund, Sparbankernas säkeretskassa, Finansbolagens förening, Fondbolagens förening, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Försäkringsförbund, Sveriges Finansanalytikers Förening, Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, FAR, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Finansförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och Landsorganisationen i Sverige (LO).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 oktober 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Björling

Föredragande: Statsrådet Odell

Regeringen beslutar proposition 2008/09:49 Utvidgning av insättningsgarantin